

властивостей особистості. Дані нашого дослідження вказують на те, що існують прямі зв'язки між конституцією і сензитивністю, між нейродинамічними властивостями і темпераментом.

Висновки. Таким чином, можемо зробити висновок, що сексуальність являється одним із базових понять, таких як характер та темперамент, тобто є індивідуальною властивістю особистості. Вона є одним з центральних проявів буття людини і залежить від статі, гендерної ідентичності, сексуальної орієнтації, інстинктів, задоволення та ін.

Перспективами дослідження проблеми є розробка моделі сексуальної поведінки особистості та експериментальне вивчення впливу індивідуально-типологічних властивостей особистості на сексуальну поведінку чоловіків і жінок.

Список використаної літератури.

1. Айзенк, Ганс, (2009), Парадоксы психологии / [пер. с англ. С. Степанова]. Эксмо, Москва, 352 с., (Психология общения).
2. Акімова, Л. Н., (2005), Психологія сексуальності. Навч. посіб. - Одеса: СМІЛ, 198 с.
3. Діденко, С.В., Козлова, О.С., (2009), Психологія сексуальності, Видавництво: Академвидав, с. 304.

ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ ДО УМОВ НАВЧАННЯ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ЗАКЛАДІ ОСВІТИ **УДК 373:616-053.26617.75**

Чопик Л. І.,
*кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри психології,
КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»*

Актуальність дослідження. Сучасні зміни в освітній політиці України пов'язані з переосмисленням суспільством свого ставлення до осіб з особливими проблемами, в тому числі і з порушеннями зору, з усвідомленням необхідності не лише визнати їхні права, а й забезпечити рівні можливості у різних сферах життя, в тому числі і в освіті. Тож реформи у сфері інклюзивної освіти передбачають спільне навчання і виховання зазначеної категорії дітей з їх однолітками з типовим розвитком.

Пристосування до нових умов середовища та необхідність вироблення нових форм поведінки у ситуаціях шкільного взаємодії вимагають від дитини з порушеннями зору значних зусиль, які можуть стати причиною тривожності, емоційної збудливості та нестійкості в поєднанні зі слабо розвинутим самоконтролем, а отже, значно ускладнити процес адаптації, що, в свою чергу, не лише негативно позначиться на її

навчанні, а й обумовить погіршення стану здоров'я, як соматичного, так і психічного.

Отже, актуальною науково-практичною проблемою є вивчення особливостей адаптації дітей з глибокими порушеннями зору до умов інклюзивного закладу освіти та визначення факторів і умов, які впливають на успішність такої адаптації.

Короткий аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. У дослідженнях І. Белової і В. Понікарової відзначається, що процес шкільної адаптації часто викликає у дітей з особливими освітніми потребами значні невротичні та психосоматичні ускладнення, які пов'язані не лише з порушеннями психофізичного розвитку, а й обумовлені специфічними віковими особливостями, зокрема кризовим періодом 6-7 років.

На існуванні і гостроті проблеми адаптації в дітей з глибокими порушеннями зору наголошують дослідники Т. Гребенюк, В. Денискіна, Я. Мудрий, Л. Плаксина, І. Сасіна, Є. Синьова, С. Федоренко та інші. Вони вказують на відчутні бар'єри комунікативного плану, що перешкоджають ефективній адаптації дітей зазначеної категорії до колективу однолітків. Проте, проблеми адаптації даної категорії дітей до умов інклюзивного освітнього середовища не зазнали достатньо цілеспрямованого і комплексного вивчення. Тож зазначена проблема є актуальною і потребує вивчення.

Мета наукової публікації полягає у визначенні особливостей адаптації дітей з порушеннями зору до умов навчання у інклюзивному закладі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виділяються три аспекти адаптації особистості: 1) адаптація особистості до предметного світу; 2) адаптація особистості до соціального середовища; 3) адаптація до власного «Я».

Адаптація дітей з порушеннями зору до умов навчання в інклюзивному закладі освіти є багаторівневим і багатокомпонентним процесом, який підпорядковується тим самим закономірностям, що і в нормі. Окрім того, цей період збігається з кризою вікового розвитку 6-7 років.

Однак, складність адаптації та переходу на новий шабель освіти дітей з порушеннями зору в умовах інклюзивного навчання пояснюється не тільки загальними віковими особливостями (підвищений рівень тривожності, занижена самооцінка, психоемоційний стрес), але й індивідуально-особистісними, пов'язаними із зоровою патологією (комунікативна тривожність, швидка перенасиченість будь-яким видом діяльності і стомлюваність, знижений темп сприймання та засвоєння матеріалу, гіперзбудливість, дратівливість, моторна розгальмованість, схильність до негативізму, низький рівень мобільності, тенденція до обмеження соціальних контактів). Останні обумовлені несформованістю

одного або декількох компонентів структури особистості (когнітивного, емоційно-вольового, комунікативно-поведінкового), що характеризує особистісно-функціональну незрілість і виступає в якості регулятивної функції їх адаптації до нової соціальної ситуації.

Рівень адаптації дітей до умов освітнього закладу Н. Литвиненко визначає наступними показниками: діяльнісний (навчальна активність і успішність), комунікативний (сприятливий соціометричний статус в колективі однолітків, емоційна задоволеність своїм становищем в колективі однолітків, емоційно позитивне ставлення до вчителя, значущість спілкування з ним), емоційно-поведінковий (оптимальний рівень шкільної тривожності і адекватність поведінки вимогам освітнього середовища) (Литвиненко, Н.В., 2009).

Отже, процес адаптації дитини з порушеннями зору до умов інклюзивного закладу вимагає зусиль не лише від неї самої, а й від оточуючих (однолітків і дорослих), що спричиняє ряд психологічних та педагогічних проблем. Тому реалізація даної адаптації опосередковується дією специфічних факторів, пов'язаних, з одного боку, з особливостями дітей з порушеннями зору, з іншого – зі своєрідністю позиції оточуючих по відношенню до них.

Проте за умови усунення негативних впливів, ймовірність дезадаптації знижується. У зв'язку з цим зростає актуальність організації цілеспрямованого психолого-педагогічного супроводу, в рамках якого передбачається створення системи корекційно-розвиткового впливу на учнів, просвітницька робота з батьками та підвищення педагогічної компетентності вчителів.

Спільна діяльність фахівців команди психолого-педагогічного супроводу в період адаптації повинна спрямовуватись на встановлення педагогічної взаємодії з дитиною, виявлення та розкриття її можливостей, формування в неї мотивуючої поведінки, адекватної вимогам освітнього середовища, усвідомлення цінностей суспільства і себе як особистості; встановлення взаємодії та особистісної рівноваги між членами освітнього процесу.

Якісне підвищення рівня адаптації дітей з порушеннями зору можливе при забезпеченні наступних умов: урахування вікових і особистісних психофізіологічних особливостей дитини, виявлення факторів ризику дезадаптації, створення адекватного освітнього середовища; підвищення компетентності педагогів і батьків у вирішенні адаптаційних проблем дітей, розробка програм адаптації, виховання в колективі і через колектив, формування адекватних форм комунікації та поведінки в інклюзивному дитячому колективі.

Включення в колективну діяльність дозволить сформувати правильне ставлення до свого порушення, що є одним з вирішальних чинників успішної соціалізації (Синьова, Є.П., 2012). Адже кінцевою метою адаптації дітей з глибокими порушеннями зору є досягнення саме

такого психологічного стану, коли індивід сприймає свою зорову патологію як одне зі своїх індивідуальних якостей, що відрізняє його від інших. Досягнення такого стану можливе тільки при певній цілеспрямованій роботі з дитиною і при адекватному ставленні до неї з боку соціального оточення, при певній психологічній підтримці.

Висновки. Таким чином, одним із шляхів профілактики порушень адаптації у дітей з порушеннями зору до умов інклюзивного закладу є організація цілеспрямованого психолого-педагогічного супроводу.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробкою технологій психолого-педагогічного супроводу школярів зазначеної категорії в період їх адаптації до інклюзивного освітнього середовища.

Список використаної літератури.

1. Литвиненко, Н.В., (2009), Адаптация школьников в критические периоды развития к образовательной среде : Автореф. дис. на соискание учен. степени доктора. пс. наук : 19.00.07 – педагогическая психология, Самара, 48 с.

2. Синьова, Є.П., (2012), Особливості розвитку і виховання особистості при глибоких порушеннях зору : моногр. / Є.П. Синьова,. Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, Київ, С. 128.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ Я-КОНЦЕПЦІЇ МОЛОДІ З ПОРУШЕННЯМИ ФУНКЦІЙ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ УДК 159.922.62-056.29

Чухрій І. В.,

*кандидат психологічних наук,
докторант кафедри ортопедагогіки і реабілітології
Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова*

Актуальність дослідження. Більшість людей до досягнення молодого віку маю більш-менш стійке уявлення про себе, яке формується через оцінку себе, своїх можливостей. Зазначене явище називається Я-концепцією і на думку таких науковців як І.Д. Бех, І.С. Кон, К. Роджерс, М.В. Савчин, А.В. Фурман та інших, є стрижневим утворенням онтогенетичного розвитку і характеризує не тільки систему самопізнання, а й потенційного діяння, вчинкового проживання і творення довкілля та власного Я.

Проте на шляху формування Я-концепція зазнає не лише позитивних, але й негативних впливів, що можуть не лише сприяти виникненню негативних утворень, але й уповільнити її формування в цілому. Розглядаючи особливості формування Я-концепції молодих людей з обмеженнями життєдіяльності, можна припустити, що наявність